

МД 27

Методолошки документ

ISSN 1840-1090

**МЕТОДОЛОШКО УПУТСТВО
ИНДЕКС ПРОМЕТА ДИСТРИБУТИВНЕ
ТРГОВИНЕ
Краткорочне пословне статистике**

Босна и Херцеговина

Агенција за статистику
Босне и Херцеговине

Федерални завод за статистику
Федерације
Босне и Херцеговине

Република Српска
Републички завод за статистику

Сарајево, 2014.

Издаје: Агенција за статистику Босне и Херцеговине,
Зелених беретки 26, 71000 Сарајево,
Босна и Херцеговина
Телефон: +387 33 22 06 26; **Телефакс:** +387 33 22 06 22
Електронска пошта: bhas@bhas.ba; **Интернет страница:** www.bhas.ba

Одговара: Зденко Милиновић, директор

Припремили:

- Одсјек за услужне статистике, Агенција за статистику БиХ
- Одјељење за услужне статистике, Републички завод за статистику РС
- Одсјек за статистику услуга и вањске трговине,
Федерални завод за статистику ФБиХ

Лектура: Јања Јаковић

Дизајн : Лејла Ракић-Бекић

Штампа: Штампарија Avery, Сарајево

Молимо кориснике Публикације да приликом употребе података обавезно наведу извор

Индекс промета дистрибутивне трговине

ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Статистичке институције у БиХ

Агенција за статистику Босне и Херцеговине – БХАС

Сектор за пословне статистике
Одсјек за услужне статистике
Зелених беретки 26
71000 Сарајево

Контакт лице

Ален Бајрамовић
Тел: (+387)33 911 955
E-mail: alen.bajramovic@bhas.ba
Web: www.bhas.ba

Федерални завод за статистику Федерације Босне и Херцеговине – ФЗС

Сектор за пословне статистике
Одсјек за статистику услуга и спољне трговине
Зелених беретки 26
71000 Сарајево

Контакт лице

Сања Амброжић
Тел: (+387)33 206 452
E-mail: sanja.ambrozic@fzs.ba
Web: www.fzs.ba

Републички завод за статистику Републике Српске – РЗС РС

Сектор за пословне статистике
Одјељење за услужне статистике
Вељка Млађеновића 12д
78000 Бања Лука

Контакт лице

Јелена Гламочика
Тел: (+387)51 332 718
E-mail: jelena.glamocika@rzs.rs.ba
Web: www.rzs.rs.ba

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ	6
1. УВОД.....	7
2. КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР.....	8
2.1. Циљ.....	8
2.2. Сврха.....	8
2.3. Класификације.....	8
2.4. Правни основ.....	8
2.5. Надлежне институције.....	9
3. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА.....	10
3.1. Дефиниције.....	10
3.2. Статистичка популација.....	12
3.2.1 <i>Јединица посматрања</i>	12
3.2.2 <i>Јединица извјештавања</i>	12
3.2.3 <i>Територијални обухват</i>	12
3.3. Оквир узорка.....	12
3.4. Стратификација.....	13
3.5. Избор узорка.....	16
3.6. Третман неодговора.....	18
3.7. Остала укључења и искључења.....	19
3.8. Прецизност процјена.....	19
4. ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА	21
4.1. Надлежности статистичких институција.....	21
4.2. Извор података.....	21
4.3. Начин прикупљања података.....	22
4.4. Обрада података.....	22
4.5. Компилација индекса.....	24
4.5.1 <i>„Backcasting“</i>	25
4.5.2 <i>Календарско и сезонско прилагођавање изворних индекса</i>	26
4.5.3 <i>Метод подешавања (десезонирања) података</i>	26
4.6. Периодичност.....	28
4.7. Дисеминација података.....	28
4.8. Планиране промјене у методу израчунавања индикатора.....	28
4.9. Ревизија података.....	28
4.10. Заштита података.....	29
4.11. Међународна упоредивост података.....	30
5. ПРИЛОЗИ.....	31

СКРАЋЕНИЦЕ

<i>АПИФ</i>	Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге
<i>БХАС</i>	Агенција за статистику БиХ
<i>САВИ</i>	Computer-Assisted Web Interviewing
<i>СОИСОР</i>	Класификација личне потрошње према намјени
<i>СРА</i>	Класификација производа у Европској заједници
<i>СРС</i>	Централна класификација производа
<i>ЦВ</i>	Коефицијент варијације
<i>ЕСС</i>	Европски статистички систем
<i>Eurostat</i>	Статистички уред Европске уније
<i>ФИА</i>	Финансијско информатичка агенција
<i>ФЗС</i>	Федерални завод за статистику Федерације БиХ
<i>ИСИС</i>	Класификација дјелатности Уједињених нација
<i>КД БиХ 2010</i>	Класификација дјелатности Босне и Херцеговине 2010
<i>КППД БиХ 2010</i>	Класификација производа по дјелатностима Босне и Херцеговине 2010
<i>NACE Rev.2</i> заједници	Статистичка класификација економских дјелатности у Европској заједници
<i>ПДВ</i>	Порез на додану вриједност
<i>РЕЕИ</i>	Главни европски економски показатељи
<i>РЗСРС</i>	Републички завод за статистику Републике Српске
<i>SE</i>	Стандардна девијација (стандардна грешка)
<i>СПР</i>	Статистички пословни регистар
<i>STS</i>	Краткорочне пословне статистике
<i>V</i>	Варијанса

1. УВОД

Услугне дјелатности заузимају важно мјесто у националној економији и током посљедњих деценија све више добивају на значају. Разлог томе јесте чињеница да је велики број пословних субјеката регистрован у услужним дјелатностима, посебно у дјелатностима трговине, чији промет има значајно учешће у укупно оствареном промету у земљи, као и то што је велики удио лица запослених у овим дјелатностима у укупном броју запослених у БиХ.

Услугне дјелатности учествују са више од 70% у укупној доданој вриједности ЕУ. Иако је у БиХ овај проценат знатно нижи него у развијеним земљама, ипак је важно пратити индикаторе из области статистике услуга како би се корисницима омогућиле благовремене, потпуне и тачне информације неопходне за доношење пословних одлука. О значају индекса промета осталих услуга (укључујући промет дистрибутивне трговине) говори и чињеница да он представља један од главних европских економских показатеља (PEEI - Principal European Economic Indicators)¹ чија је сврха благовремено пружање информација Европској централној банци (ЕЦБ), те све већег кориштења службених статистичких података, прије свега за подршку економским и социјалним реформама.

Статистика услужних дјелатности у БиХ је у почетној фази развоја, а комплексност идентификовања и праћења услуга чини овај процес захтјевним те је потребно уложити велике напоре да би се постигли задани циљеви. Истраживање дистрибутивне трговине представља дио свеобухватних статистичких истраживања краткорочних пословних статистика које се sukcesивно развијају под јединственим методолошким оквиром за све дјелатности пословне економије у складу са документом "Методолошки оквир за развој краткорочних пословних статистика у БиХ".

Кроз пројекат сарадње све три статистичке институције у БиХ хармонизоване су методолошке одредбе и на основу заједничког упитника (К КПС ТРГ 02) и усаглашеног упутства, од јануара 2013. године проводи се редизајнирано квартално истраживање дистрибутивне трговине. Циљ провођења модификованог истраживања јесте да се усклади производња кварталне статистике дистрибутивне трговине у БиХ са EU-STS регулативом. Методолошки оквир за провођење овог истраживања и осталих истраживања услужних статистика садржани су у Анексу Д Уредбе Савјета (ЕУ) број: 1165/98 о краткорочним пословним статистикама из 1998. године, као и њеним накнадним измјенама и допунама (у даљем тексту EU-STS регулатива).

Надлежне статистичке институције у БиХ улажу велике напоре с циљем развоја модерног статистичког система. Ова публикација намијењена је свим корисницима које занима начин спровођења истраживања дистрибутивне трговине на територији Босне и Херцеговине. То се прије свега односи на домаће институције и кориснике статистичких података, као што су доносиоци одлука у нашој земљи, пословни субјекти, истраживачке установе и шира јавност, као и кључне кориснике у ЕУ и осталим међународним организацијама. Поред тога, овај методолошки документ намијењен је лицима директно укљученим у процес спровођења истраживања, односно запосленицима у статистичким институцијама БиХ, као и извјештајним јединицама.

¹ Индекс промета осталих услуга

2. КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР

2.1. Циљ

Један од главних циљева израчунавања индекса промета дистрибутивне трговине јесте да прикаже промјене нивоа оствареног промета и друге релевантне индикаторе статистике трговине. Индекс промета дистрибутивне трговине један је од кључних индикатора економске активности земље који помаже органима државне управе и предузећима из приватног сектора у процесу доношења одлука.

Значај овог индикатора, између осталог, произилази из чињенице да промет остварен од трговинских дјелатности заузима важно мјесто у укупном БДП-у БиХ, а према званичним статистичким подацима учешће трговинске дјелатности у БДП-у за 2012. годину износило је 13%. Такође, индекс промета дистрибутивне трговине се примјењује за процјену резултата сектора малопродаје, сектора veleпродаје и сектора трговине моторним возилима, процјену потрошње становништва, као и при израчунању кварталног БДП-а.

2.2. Сврха

Сврха овог статистичког истраживања јесте добивање благовремених информација о кретању индекса промета дистрибутивне трговине, тј. утврђивање динамике оствареног промета (прихода од продаје роба/услуга) и других индикатора захтјеваних EU-STS регулативом. Као и код других краткорочних пословних статистика апсолутна вриједност није најбољи индикатор дешавања у одређеној дјелатности, али се праћењем динамике кретања појаве могу извести релевантни закључци и дати пројекције за будућност.

2.3. Класификације

При израчунавању индекса промета дистрибутивне трговине кориштена је Класификација дјелатности Босне и Херцеговине - **КД БиХ 2010** која је у потпуности усклађена са Европском класификацијом економских дјелатности **NACE Rev. 2** и међународном Класификацијом дјелатности Уједињених нација (**ISIC - United Nation's International Standard Industrial Classification of all Economic Activities**). Будући да је Класификација дјелатности БиХ у потпуности усклађена са европском и свјетском класификацијом дјелатности омогућена је упоредивост статистичких података и постигнут важан корак у јачању и унапређењу статистичког система у БиХ.

2.4. Правни основ

Правни основ за провођење кварталног истраживања дистрибутивне трговине чине сљедећи законски прописи:

- Закон о статистици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 26/04 и 42/04);
- Закон о статистици Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 63/03 и 9/09);
- Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“. број 85/03).

Поред наведених закона, истраживање подлијеже смјерницама и упутама садржаним у: Средњорочном статистичком програму Босне и Херцеговине за период 2013-2016., одговарајућим ентитетским програмима и годишњим статистичким плановима. Споменути програми и планови садрже детаљне информације о предмету истраживања, циљевима, обавезама, роковима и резултатима истраживања. Методологија истраживања усаглашена је са Eurostat-овим прописима о краткорочним пословним статистикама (EU-STS регулатива). Све државе чланице ЕУ, али и оне које настоје да постану дијелом европског статистичког система дужне су да се придржавају прописа и смјерница издатих од стране Eurostata. Због тога је неопходно да се национални прописи и методологије прилагоде и усагласе са регулативом која је на снази у ЕУ.

Сљедеће (ЕУ) Уредбе садрже прописе који се односе на сегмент краткорочних пословних статистика:

- Уредба Савјета (ЕУ) бр. 1165/98 о краткорочним пословним статистикама од 19. маја 1998.²
- Уредба Европског парламента и Савјета (ЕУ) бр. 1882/2003 и 1158/2005 о измјенама и допунама Уредбе Савјета 1165/98;
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 1503/2006 и Европског парламента и Савјета (ЕУ) 1893/2006 о provedби и измјенама и допунама Уредбе Савјета (ЕУ) бр. 1165/98 о краткорочним статистикама у погледу дефиниција и варијабли, пописа варијабли и учесталости прикупљања података;
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 1178/2008 и 329/2009 и Уредба Европског парламента и Савјета (ЕУ) бр. 596/2009.

2.5. Надлежне институције

Административним уређењем и законским прописима утврђено је да на подручју Босне и Херцеговине дјелују три статистичке институције:

- Агенција за статистику БиХ (БХАС) са сједиштем у Сарајеву - одговорна за производњу статистике за ниво БиХ;
- Подружница Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту - одговорна за производњу статистике на нивоу Брчко дистрикта БиХ;
- Федерални завод за статистику Федерације БиХ (ФЗС) са сједиштем у Сарајеву - одговоран за производњу статистике за ниво Федерације БиХ;
- Републички завод за статистику Републике Српске (РЗРС) са сједиштем у Бања Луци - одговоран за производњу статистике за ниво Републике Српске.

² Превод Анекса Д наведене Уредбе са њеним измјенама и допунама налази се на крају публикације.

3. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

3.1. Дефиниције

Трговина представља скуп активности продаје робе и/или пружања услуга ради остваривања добити или неког другог друштвено-економског циља.

Дистрибутивна (укупна) трговина укључује све облике трговинских активности, од набавке робе од произвођача, посредовања, препродаје, до испоруке робе крајњем потрошачу на домаћем тржишту. Она обухвата: трговину на велико за властити рачун, посредовање у трговини на велико, трговину на мало и поправку моторних возила и мотоцикала, те трговину на мало предметима за личну употребу или употребу у домаћинству. Ово подручје укључује дјелатности трговине на велико (област 46), трговине на мало (област 47) као и трговину на велико и на мало те поправак моторних возила и мотоцикала (област 45).

Трговина на велико је препродаја нове и кориштене робе трговцима на мало, индустријским, трговачким или професионалним корисницима и установама или другим трговцима на велико, укључујући дјелатности посредовања у куповини, односно продаји робе за трећа лица. Карактеристични трговци на велико су они који полажу право на робу коју продају, као што су дистрибутери индустријских производа, извозници, увозници, трговачке задруге, продајне подружнице и пословнице (али не продавнице за малопродају) којима управљају производне јединице издвојене од творница или рудника ради пласирања својих производа (не укључују се наруџбе које се извршавају директним испорукама из творница или рудника). Такође су укључене дјелатности разних посредника за трговачку робу и производе, агената и задружних организација за пласирање пољопривредних производа.

Трговина на мало обухвата активности препродаје нове и кориштене робе крајњим потрошачима односно становништву за личну потрошњу или употребу у домаћинству, која се обавља у продавницама, робним кућама, на штандовима, путем поште и интернета, уличних продавача, продајом од врата до врата, путем потрошачких задруга, у аукцијским кућама итд.

Трговина на велико и мало; поправак моторних возила и мотоцикала укључује све дјелатности (осим производње и изнајмљивања) у вези са моторним возилима и мотоциклима, укључујући камионе и теретњаке, као што су трговина на велико и на мало новим и кориштеним возилима, поправак и одржавање возила те трговина на велико и мало дијеловима и прибором за моторна возила и мотоцикле. Такође су укључене и дјелатности посредовања у трговини на велико и на мало возилима.

Промет је укупан фактурисани износ који предузеће, извјештајна јединица, обрачуна за продате робе или пружене услуге током референтног периода трећим лицима што одговара њиховој тржишној вриједности.

Остварени промет укључује и остале трошкове повезане са продајом (транспорт, паковање итд.) пренијете на купца, чак и ако су ти износи посебно исказани на фактурама. Порез на додану вриједност (ПДВ) и остали одбитни порези директно повезани са прометом, све царине и порезе на добра и услуге фактурисане од стране јединице искључени су из промета. Умањења цијена, рабати и дисконти као и вриједност повратне амбалаже искључују се из

оствареног промета. Умањења цијена, рабати и бонуси накнадно признати клијентима (на примјер на крају године) не узимају се у обзир.

Према овој дефиницији, укључени су:

- продаја производа,
- продаја производа произведених од стране подуговарача,
- продаја робе купљене ради препродаје (у истом стању у којем је примљена),
- фактурисане услуге,
- фактурисани трошкови за паковање и транспорт,
- фактурисани одрађени часови рада за трећа лица- само подуговарање,
- фактурисана монтажа, инсталације и поправци,
- обрачунате рате (по фазама плаћања),
- субвенције на производе³.

Приходи који су у рачунима предузећа класификовани као остали пословни приходи, финансијски доходак и изванредни дохоци и приходи на рачунима предузећа су искључени из оствареног промета.

У ту групу се убрајају:

- ПДВ и слични одбитни порези директно повезани с прометом и све царине и порези на робу или услуге фактурисани по јединици,
- провизије,
- давање у најам и изнајмљивање,
- изнајмљивање властитих производних јединица и машина трећим лицима,
- давање у закуп стана у власништву предузећа,
- приходи од лиценци - накнаде,
- примици од особља (нпр. превоз радника, кантина),
- испорука производа и услуга у оквиру јединице посматрања,
- продаја властитог земљишта, објеката и сталних средстава,
- продаја или најам властитих некретнина,
- продаја дионица,
- камате и дивиденде,
- остали изванредни приходи.

Наведене ставке могу се укључити у промет уколико је он остварен у главној дјелатности извјештајне јединице.

³ Субвенције на производе је тешко укалкулисати, тако да су оне изостављене код израчунавања индекса промета дистрибутивне трговине.

3.2. Статистичка популација

3.2.1 Јединица посматрања

Статистичким истраживањем дистрибутивне трговине обухваћени су пословни субјекти/правна лица који су према главној дјелатности регистровани да обављају дјелатности из подручја G – КД БиХ 2010:

- 45 - трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, поправка моторних возила и мотоцикала;
- 46 - трговина на велико, сем трговине моторним возилима и мотоциклима;
- 47 - трговина на мало, сем трговине моторним возилима и мотоциклима.

У мањој мјери су заступљени и пословни субјекти који су према главној дјелатности регистровани у другим дјелатностима (индустрија, грађевинарство, угоститељство итд.), али обављају и трговачку дјелатност.

3.2.2 Јединица извјештавања

- Пословни субјекти/правна лица који су у Статистичком пословном регистру према својој главној дјелатности регистровани у дјелатностима из подручја G – KD BiH 2010⁴;
- Пословни субјекти/правна лица који су према главној дјелатности регистровани у другим дјелатностима, али остварују значајан промет у дјелатностима трговине. Истраживањем нису обухваћени предузетници.

3.2.3 Територијални обухват

Истраживањем су обухваћени пословни субјекти/правна лица који обављају дјелатности трговине на велико, трговине на мало, трговине на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, поправком моторних возила и мотоцикала на територији БиХ.

3.3. Оквир узорка

Као оквир за избор узорка користи се Статистички пословни регистар - СПР⁵. Статистички пословни регистар представља јединствени оквир свих административних пословних регистара и користи се као примарни извор података при провођењу статистичких истраживања у БиХ.

Основни извори података за СПР су административни пословни регистри које воде ентитетски заводи за статистику заједно са надлежним пореским управама:

- Федерални завод за статистику са Пореском управом ФБиХ,
- Републички завод за статистику РС са Пореском управом РС-а и
- Експозитура Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту са Пореском управом ДББиХ.

Подаци о пословним приходима и броју запослених у Федерацији БиХ добију се посредством Финансијско информатичке агенције (ФИА) на основу Статистичког анекса годишњег рачуноводственог извјештаја, док се у Републици Српској подаци добијају посредством

⁴ Извод из КД БиХ 2010 за подручје G налази се на крају публикације у Прилогу.

⁵ СПР заједнички воде и ажурирају све три статистичке институције у БиХ.

Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ) на основу годишњих финансијских извјештаја.

Један од извора података за СПР су и информације добијене из редовних статистичких истраживања: мјесечно истраживање трговине на мало (образац М КПС ТРГ 01) и квартално истраживање дистрибутивне трговине (образац К КПС ТРГ 02). Подаци о главној дјелатности пословних субјеката се у СПР-у континуирано ажурирају током године и узимају се у обзир приликом креирања узорка за наредну годину.

Обзиром да је узорак за квартално истраживање потребно изабрати почетком календарске године, одлучено је да се као основ за израду оквира користи СПР са стањем на дан 31. 12. у којем се, између осталих, налазе и подаци из завршних рачуна за претходну годину. То значи да су јединице узорка активни пословни субјекти/правна лица који имају податке из завршних рачуна за претходну годину (број запослених и финансијски податак) и чија је основна дјелатност регистрована у оквиру подручја G – КД БиХ 2010.

Прије самог дизајнирања и избора узорка извршена је детаљна анализа расположивих података СПР-а. Будући да се кроз истраживање прикупљају подаци о промету, предметни методолози су одлучили да примарна стратификациона варијабла буде финансијски податак из оквира, а као друга стратификациона варијабла да се користи број запослених. Према томе, одлучено је да се из оквира искључе пословни субјекти/правна лица са годишњим финансијским податком мањим од 100.000 КМ, јер имају незнатно учешће у укупном промету. На основу те анализе донесена је одлука о креирању оквира за избор узорка, као и дизајну узорка.

Да би правна лица била укључена у оквир за избор узорка требају задовољити сљедеће услове:

- да су активна (попуњени подаци из годишњег финансијског извјештаја за 2012. годину);
- да су пословни субјекти/правна лица (предузетници се не укључују);
- да им словна ознака главне дјелатности припада подручју G – КД БиХ 2010.

3.4. Стратификација

Да би се обезбиједила репрезентативност узорка и смањиле узорачке грешке врши се стратификација према унапријед заданим критеријима. Стратификација је процес формирања стратума, односно мањих група које су унутар себе хомогене, а између себе хетерогене. Након тога слиједи процес узорковања.

Стратификација циљне популације за ово истраживање је извршена према класи финансијског податка (финансијски извјештај за претходну годину) и дјелатности предузећа у оквиру подручја G. Као помоћна стратификациона варијабла користи се број запослених.

Ознаке стратума у овом истраживању уведене су у сљедећем облику:

Ознака ентитета_3 цифре NACE Rev. 2_Класа финансијског податка_Цензус услов_Outlier услов

при чему:

- *Ознака ентитета* има сљедеће вриједности: 1 - Република Српска, 2 - Федерација БиХ, 3 - Брчко дистрикт БиХ;
- *3 цифре NACE Rev. 2* – Подаци се прикупљају и обрађују на нивоу гране КД БиХ 2010;
- *Класа финансијског податка* – величина предузећа према укупном годишњем промету, има сљедеће вриједности:

Класа финансијског податка	Остварени годишњи промет предузећа
1	0 – 99.999 КМ
2	100.000 – 499.999 КМ
3	500.000 – 3.999.999 КМ
4	4.000.000 КМ и више

- *Цензус услов* има сљедеће вриједности:
 - 1 – ако предузеће припада финансијској класи 4,
 - 0 – ако предузеће припада финансијским класама 2 или 3.
- *Outlier услов* има сљедеће вриједности:
 - 1 – ако је испуњен бар један од 2 критерија:
 - број запослених је 20 и више,
 - број предузећа у стратуму је мањи или једнак 10,
 - 0 – у осталим случајевима.

За нецензус предузећа, односно нецензус стратуме извршена је идентификација outlier-а према сљедећим критеријима:

1. број запослених је 20 и више
2. број предузећа у стратуму је мањи или једнак 10

Да би се предузећа која испуњавају наведене критеријуме, правилно разврстала у одговарајуће стратуме користе се сљедећа правила:

- а) Предузећа која испуњавају критеријум 1, треба пребацити у одговарајући стратум класе 4 (ако та класа постоји за исту дјелатност предузећа). Уколико не постоји класа 4 *одговарајуће дјелатности*, потребно је извршити испитивање правила б) које се односи на критеријум 2. У случају да правило б) није задовољено, предузећа остају у одговарајућем (outlier) стратуму.
- б) За стратуме који испуњавају критеријум 2 и у којима је број јединица мањи или једнак 5, бар у једном од тих стратума с истом дјелатношћу, потребно је придружити предузећа из класе 2 одговарајућем (outlier) стратуму класе 3 (ако та класа постоји за исту дјелатност предузећа). Уколико не постоји (outlier) стратум класе 3 за исту дјелатност предузећа, тада предузећа остају у одговарајућем (outlier) stratumu класе 2.

Напомена: Најприје се испитује критеријум 1 и припадајуће правило а) за предузећа која нису у пуном обухвату. Након тога, формира се привремени стратум за који се испитује критеријум 2 и припадајуће правило б).

Наведена правила се нису односила на Брчко дистрикт БиХ, за који је кориштен пуни обухват за све класе.

Табела 3.4.1. Финални оквир у 2014. години

	Број јединица у оквиру
Босна и Херцеговина	7033
Федерација Босне и Херцеговине	4703
Република Српска	2065
Брчко дистрикт БиХ	265

Табела 3.4.2. Оквир узорка према дјелатностима и класама финансијског податка за ниво БиХ

Дјелатност КД БиХ 2010	Класа финансијског податка			УКУПНО
	2	3	4	
451	92	89	43	224
452	94	36	17	147
453	182	130	33	345
454	1	5	0	6
61	190	132	32	354
462	38	39	16	93
463	124	178	151	453
464	297	260	122	679
465	54	50	18	122
466	97	80	13	190
467	310	435	176	921
469	252	260	125	637
471	382	250	148	780
472	62	43	14	119
473	33	179	123	335
474	56	18	4	78
475	278	240	74	592
476	52	30	7	89
477	443	295	87	825
478	2	0	0	2
479	8	28	6	42
УКУПНО	3047	2777	1209	7033

3.5. Избор узорка

За прикупљање и обраду података кориштен је комбиновани метод узорка и пуног обухвата у зависности од величине предузећа (критеријум класе финансијског податка). Узорак је репрезентативни дио статистичког скупа, на основу којег се статистичким закључивањем процјењује цијела посматрана популација. Финална алокација, односно дистрибуција узорка по стратумима је одрађена на спојеним подацима из ентитета, док је за Брчко дистрикт примијењен пуни обухват.

Алокација је направљена на сљедећи начин:

- према Неуман-у користећи финансијски податак
 Неуман-ова (оптимална) алокација се рачуна по формули:

$$n_h = n \frac{N_h S_h}{\sum_{h=1}^H N_h S_h}$$

при чему је:

n - број јединица узорка

H - број стратума

N_h - број јединица у оквиру стратума h ($h=1...H$)

S_h - стандардна девијација финансијског податка на нивоу стратума h

- према пропорцијама
 Пропорционална алокација се рачуна по формули:

$$n_h = n \frac{N_h}{N}$$

при чему је:

n - број јединица узорка

N - број јединица оквира

N_h - број јединица у оквиру стратума h ($h=1...H$)

H - број стратума

- просјек Неуман-ове и пропорционалне алокације
- узет је максимум између Неуман-ове алокације и добивеног просјека Неуман-ове и пропорционалне алокације
- примијењено правило да се у узорку налази најмање 9 јединица у стратуму, као и правило 15% обухваћености броја предузећа по стратуму, што доводи до повећања величине узорка. Разлози примјене ових правила су смањивање малог броја алоцираних јединица унутар стратума, као и минимизирање појаве празних стратума, који настају услед немогућности прикупљања података те представљају проблем у даљој обради података.

- одлучено је да се узме она алокација којом би укупна величина узорка на нивоу БиХ била око 20% од укупне величине оквира (нецензус дио)

Коначни избор узорка је извршен користећи пакет „sampling“ програмског окружења „R“.

Табела 3.5.1. Финални узорак у 2014. години

Број јединица у узорку	
Босна и Херцеговина	2534
Федерација Босне и Херцеговине	1489
Република Српска	780
Брчко дистрикт БиХ	265

Изабрани узорак дистрибутивне трговине за 2014. годину репрезентативан је на нивоу Босне и Херцеговине, као и на нивоима Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко дистрикта БиХ.

Табела 3.5.2. Финални узорак према дјелатностима и класама финансијског податка за ниво БиХ

Дјелатност КД БиХ 2010	Класа финансијског податка			УКУПНО
	2	3	4	
451	24	26	43	93
452	23	16	17	56
453	39	25	33	97
454	1	5	0	6
461	34	26	32	92
462	22	21	16	59
463	26	42	151	219
464	69	54	122	245
465	18	18	18	54
466	20	18	13	51
467	59	90	176	325
469	41	48	125	214
471	69	47	148	264
472	20	24	14	58
473	20	38	123	181
474	19	16	4	39
475	54	46	74	174
476	11	24	7	42
477	85	56	87	228
478	2	0	0	2
479	8	21	6	35
УКУПНО	664	661	1209	2534

3.6. Третман неодговора

Упркос сталним настојањима статистичких институција у БиХ да максимизирају број јединица у одговору, постоји одређени број предузећа која се третирају као неодговор. Неодговором се сматра уколико извјештајна јединица: не достави попуњен образац К КПС ТРГ 02, достави дјелимично попуњен образац или се утврди да подаци са обрасца нису тачни. Јединицама у одговору сматрају се само оне које доставе исправно попуњен образац и у унапријед одређеном року.

Ако предузеће не достави извјештај у одређеном року, контактира га надлежна статистичка институција у складу са утврђеним процедурама.

Неодговор предузећа има два утицаја на податке:

1. утиче на тачност процјена, посебно када се карактеристике предузећа у скупу одговора и скупу неодговора разликују,
2. доприноси повећању варијансе процјене узорка, јер је тада узорак мањи од оног који се првобитно тражио.

Неодговор предузећа се третира на један од сљедећих начина:

- *Импутација недостајућих података* - базира се на историјским подацима. У зависности од доступности историјских података (претходни квартал, исти квартал претходне године, просјек претходног периода), помоћних информација и референтног периода одређује се најбољи метод импутације. Импутација се врши за сва предузећа финансијске класе промета 4, те за стратуме са малом стопом одговора у класама 2 и 3. У истраживању дистрибутивне трговине користе се сљедеће методе импутације:

а) Импутација се врши користећи податке предузећа (јединице у скупу неодговора) претходног квартала прилагођене за стопу раста истог квартала претходне године. Ово представља погодан начин импутације за велика предузећа, која имају властиту матрицу сезонских учинака. Минимизирају се могуће грешке и outliers сличних предузећа у скупу одговора.

$$\text{Формула: } T_t = T_{t-1} \cdot \frac{T_{t-4}}{T_{t-5}}$$

Главни недостаци ове методе: подаци за претходни период морају бити познати, не узима се у обзир тренд сличних предузећа, није примјењив метод импутације за периоде у којима се обиљежавају празници (празници којима датум обиљежавања није фиксан већ се помјера сваке године, углавном вјерски празници), уколико су се десиле структурне промјене итд.

б) Приликом импутације се користи стопа раста сличних предузећа (исти стратум) која су у референтном кварталу била у скупу одговора. Уколико подаци предузећа за претходну годину нису познати, овај метод је веома користан. Може се користити за импутацију података у кварталу у којем се обиљежавају празници (вјерски празници), независан је од структурних промјена насталих током претходне године.

$$\text{Формула: } T_t = T_{t-1} \cdot \frac{\sum_{i \in M} T_t^i}{\sum_{i \in M} T_{t-1}^i}$$

При чему је M величина подударног („matched“) дијела узорка.

Главни недостаци ове методе: не узима у обзир сезонску компоненту за предузећа, инкорпорирани су грешке и outlierи сличних предузећа у скупу одговора итд.

в) Приликом импутације користи се просјечан квартални промет предузећа остварен у претходној години. Овај метод се примјењује само ако претходна два метода није могуће искористити.

$$\text{Формула: } T_t = \frac{\sum_{i=1}^4 T^i}{4}$$

У неким случајевима је могуће комбиновати раније наведене методе како би се добиле најбоље могуће процјене.

- *корекција пондера* - за предузећа код којих није извршена импутација података неопходно је извршити корекцију иницијалних пондера за стратум којем предузеће у неодговору припада;
- *у посебним случајевима* - предузеће није почело са радом, тренутно не ради, у процесу ликвидације или погрешна дјелатност предузећа врши се импутација нула за све ставке (финансијски податак). Међутим, за наведена предузећа неће се вршити корекција пондера и даље се третирају као предузећа у скупу одговора.

3.7. Остала укључења и искључења

Предузетници који су регистровани у трговинским дјелатностима нису укључени у истраживање. Статистички пословни регистар, још увијек није благовремено ажуриран, стога је тешко са великом сигурношћу потврдити активност/неактивност регистрованих пословних субјеката. Такође, искључене су све статистичке јединице које су према класи финансијског податка разврстане у класу 1 (остварени годишњи промет је мањи од 100.000 КМ).

3.8. Прецизност процјена

У спровођењу истраживања дистрибутивне трговине користи се комбиновани метод пуног обухвата и стратификованог случајног узорка. Као посљедица тога јављају се узорачке грешке које није могуће избјећи. Најважнији фактори који одређују величину узорачке грешке су величина, дизајн узорка и варијабилност података.

Обзиром да се на основу узорка процјењује одређена карактеристика цијеле популације, различити узорци изабрани из истог оквира популације могу дати различите вриједности процјене. Наравно, приликом истраживања води се рачуна о томе да узорак буде што

вјеродостојнији основној популацији из које је изабран, како би и процијењене вриједности карактеристике биле што тачније. Да би се утврдила репрезентативност узорка, као и тачност резултата користе се различити статистички показатељи. Најважнији су стандардна девијација и коефицијент варијације.

Стандардна девијација је апсолутна мјера дисперзије и приказује распршеност процијењених резултата у односу на стварне вриједности. Она се још назива и *стандардном грешком*. Циљ је да вриједност стандардне девијације буде што мања, јер то значи да су процијењене карактеристике тачније.

Стандардна грешка (*CE*) се рачуна као квадратни коријен варијансе. На нивоу стратума варијанса се рачуна као:

$$\hat{V}_h = \sum_{h=1}^H N_h^2 \frac{1-f_h}{m_{rh}} S_{yh}^2$$

при чему је: $f_h = \frac{n_h}{N_h}$; $S_{yh}^2 = \frac{1}{m_{rh}-1} \sum_{j=1}^{m_{rh}} (y_j - \bar{y}_h)^2$; $\bar{y}_h = \frac{1}{m_{rh}} \sum_{j=1}^{m_{rh}} y_j$

f_h - фракција узорка на стратуму h ($h=1...H$)

n_h - број јединица у узорку стратума h

N_h - број јединица у оквиру стратума h

m_{rh} - број јединица скупа одговора стратума h

S_{yh}^2 - квадрат стандардне девијације финансијског податка на нивоу стратума h

\bar{y}_h - просјек финансијског податка y_i на нивоу стратума h

Укупна варијанса је збир израчунатих варијанси на нивоу сваког стратума:

$$\hat{V} = \sum_{h=1}^H \hat{V}_h$$

Коефицијент варијације (*CV*) је релативна мјере прецизности процјене и представља однос између стандардне грешке и аритметичке средине. Исказан је у процентуалном износу. Уколико је прецизност процјене мала, потребно је то назначити, а уколико се утврди да је процјена недовољно прецизна, могуће је и да се такви подаци не објаве.

$$CV = \frac{SE}{\bar{y}} \cdot 100, \text{ гдје је } \bar{y} \neq 0$$

Вриједности коефицијента варијације и подузете мјере:

CV	Прецизност
CV < 0,15	Процјене прецизне, објављују се
0,15 ≤ CV < 0,30	Мање прецизне процјене, уписују се у загради
CV ≥ 0,30	Процјене непрецизне, не објављују се. Уписана тачка (.)

4. ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

4.1. Надлежности статистичких институција

У спровођењу истраживања учествују све три статистичке институције у БиХ. На основу усаглашених статистичких стандарда и инструмената за спровођење истраживања Агенција за статистику БиХ обрађује, објављује и дисеминира резултате крајњим корисницима. Ентитетски заводи и подружница Агенције у Брчко дистрикту врше припремне радње неопходне за успјешно спровођење истраживања: штампање образаца и достављање регионалним/кантоналним канцеларијама, давање упута за попуњавање, прикупљање попуњених образаца, врше улазну контролу (потпуност, логичку и рачунску тачност података на обрасцу), припремају извјештаје за обраду и дисеминацију, уносе податке до одређеног рока те их достављају Агенцији за статистику БиХ.

4.2. Извор података

Извор података за попуњавање обрасца К КПС ТРГ 02⁶ јесте књиговодствена или друга релевантна документација. Уколико јединица извјештавања не располаже прецизним књиговодственим подацима, неопходно је извршити најбољу могућу процјену. Подаци на обрасцу К КПС ТРГ 02 се односе на претходни квартал. Подаци се прикупљају за ниво пословног субјекта.

Основна варијабла посматрања је остварени промет пословног субјекта регистрованог у подручју G – Трговина на велико и мало, поправак моторних возила и мотоцикала (КД БиХ 2010), без ПДВ-а. У складу са EU-STS регулативом ПДВ је обрачунат и исказан посебно. Поред тога, прикупљени подаци о оствареном промету у трговини на мало се рашчлањују по робним групама КППД БиХ 2010 ради одређивања њиховог учешћа на нивоу разреда дјелатности пословног субјекта. Наведена структура се користи при израчунању дефлатора продаје трговине на мало кориштењем прилагођеног индекса потрошачких цијена. Истраживањем се, такође, прикупљају подаци о: запосленим лицима, одрађеним радним часовима, платама и накнадама, залихама као и вриједности инвестиција у стална средства.

За јединице извјештавања које су према главној дјелатности регистроване у оквиру подручја G – КД БиХ 2010 на обрасцу (К КПС ТРГ 02) исказују укупно остварени промет, тј. обухваћен је *промет од трговинских дјелатности, као и промет од осталих дјелатности, ако их пословни субјекат обавља*. Пословни субјекти којима је главна дјелатност регистрована изван подручја G – КД БиХ 2010 на споменутом обрасцу исказују *само промет остварен од трговинских дјелатности*.

⁶ Образац се налази на крају публикације у Прилогу.

4.3. Начин прикупљања података

Истраживање се спроводи извјештајним методом, што значи да пословни субјекат тачно попуњени образац у одређеном року доставља надлежној статистичкој јединици:

- кантоналној статистичкој служби/канцеларији Федералног завода за статистику Федерације БиХ,
- подручној канцеларији Републичког завода за статистику Републике Српске или
- подружници Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту.

Почетком године ентитетске статистичке институције свим извјештајним јединицама достављају сет образаца – К КПС ТРГ 02 (4 комплета) са упутством за попуњавање, са циљем да се прикупе потребни подаци.

Временски рокови за спровођење истраживања дистрибутивне трговине:

1. рок за извјештајне јединице да доставе образац кантоналним/подручним канцеларијама је 15 дана од завршетка референтног периода (t+15);
2. рок за кантоналне/подручне канцеларије да доставе податке ентитетским статистичким институцијама је 20 дана од завршетка референтног периода (t+20);
3. рок за ентитетске статистичке институције да доставе податке Агенцији за статистику БиХ је 50 дана од завршетка референтног периода (t+50);
4. Рок за публикацију података од стране статистичких институција је 55 дана од завршетка референтног периода (t+55).

Учествовање у истраживању је обавезно. Стопа одговора (одзив извјештајних јединица) се незнатно разликује по ентитетима. Посматрано у цјелини, тј. на нивоу БиХ стопа одговора се креће од 85-97%.

4.4. Обрада података

Подаци извјештајних јединица које су укључене у истраживање представљају основу за процјену података за цијелу популацију. На основу микро података о промету извјештајних јединица и њиховим агрегирањем на нивоу стратума дјелатности – КД БиХ 2010 израчунава се укупан промет. Агрегирање промета на више нивое (област, подручје) дјелатности се врши прије компилације индекса.

Наиме, процес израчунавања индекса промета дистрибутивне трговине за ниво БиХ се може представити у неколико корака:

- 1) полазну основу чине појединачни подаци промета по предузећима (X_i - административни финансијски податак) који се групишу у припадајуће стратуме;
- 2) стратуми (h) су дефинисани на нивоу гране дјелатности – КД БиХ 2010 и у зависности од величине предузећа (класа финансијског податка 2-4). Појединачни подаци се пондеришу због различитог степена вјероватноће избора јединице у узорак. Израчунавање пондера се врши по стратумима узорка. Иницијални пондер представља

реципрочну вриједност вјероватноће избора јединице у узорак и рачуна се као количник броја јединица у оквиру и броја јединица у узорку;

- 3) међутим, у случајевима неодговора неопходне су одговарајуће корекције иницијалних пондера. Уколико за извјештајну јединицу није извршена импутација података, врши се корекција пондера за стратум којем припада.

Пондер коригован за неодговор добије се као однос броја јединица у оквиру стратума h и броја јединица које су одговориле на нивоу стратума h .

$$w_i = \frac{N_h}{m_{rh}}$$

при чему је:

w_i - пондер за јединицу i , $i=1...n$ (коначни w_i се рачуна на нивоу стратума h према наведеној формули и придружи се свакој јединици i из стратума h)

N_h - број јединица у оквиру стратума h , $h=1...H$

m_{rh} - број јединица скупа одговора стратума h ;

- 4) да би се добила вриједност процијењених тотала предузећа по стратумима за коначну корекцију користи се **ratio estimator** r_h . Он представља однос између административног финансијског податка (годишњи финансијски податак предузећа из СПР-а) и процијењеног финансијског податка јединица у скупу одговора који треба да се придружи свакој јединици i из стратума h ;

Формула: $r_h = \frac{t_h}{\hat{t}_h}$

- 4.1) Административни финансијски податак се израчунава за јединице из оквира ($i=1...N$) на нивоу стратума h , и то као сума административних финансијских података јединица X_i за сваки стратум.

Формула: $t_h = \sum_{i=1}^{N_h} x_i$

- 4.2) Процијењени финансијски податак се рачуна користећи само јединице у скупу одговора ($i=1...m_{rh}$) на нивоу стратума и то као сума производа $w_i x_i$.

Формула: $\hat{t}_h = \sum_{i=1}^{m_{rh}} w_i x_i$

- 5) укупна процјена промета на нивоу јединице i је производ ($y_i w_i r_h$) прикупљеног промета y_i за јединицу i , пондера те јединице w_i и количника r_h за стратум којем припада јединица i . Укупна процјена промета је збир свих појединачних процјена за сваку јединицу из скупа одговора.

4.5. Компилација индекса

Процес компилације индекса за ниво БиХ се састоји од сљедећих фаза:

1. први корак јесте да се израчунају тотали промета дистрибутивне трговине на нивоу стратума дјелатности - КД БиХ 2010 за Федерацију БиХ, Републику Српску и Брчко дистрикт;
2. обједињавањем података за све три територијалне јединице добију се подаци о промету за ниво БиХ;
3. тотали промета на нивоу стратума се сабирају и на тај начин агрегирају на нивое дјелатности (гране, области или подручје);
4. индекси се добивају као количник промета текућег периода (за различите нивое дјелатности) и промета оствареног у базној години или неком претходном периоду.

4.1 Базни индекси - приказују релативне стопе промјене промета у референтном кварталу (y_t) у односу на просјек базне године ($y_b = \emptyset 2010$).

$$\text{Формула: } i_t = \frac{y_t}{y_b} \cdot 100$$

4.2 Ланчани индекси - представљају процентуалну промјену промета између текућег и претходног периода. У дистрибутивној трговини се рачунају двије врсте ланчаних индекса.

4.2.1 Ланчани индекс (исти период претходне године): количник промета референтног квартала (y_t) и промета у истом периоду претходне године (y_{t-4}).

$$\text{Формула: } i_t = \frac{y_t}{y_{t-4}} \cdot 100$$

4.2.2 Ланчани индекс (претходни период): количник промета референтног квартала (y_t) и промета у претходном кварталу (y_{t-1}).

$$\text{Формула: } i_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \cdot 100$$

Индекси се, дакле, компилирају на нижим нивоима класификације КД БиХ 2010, а као што је раније речено, резултати истраживања се могу исказати и у облику стопа раста. Стопе раста представљају процентуалне стопе промјене нивоа промета текућег периода у односу на претходни период. Кварталне стопе промјене израчунавају се формулом:

$$s_t = \frac{\Delta y_t}{y_{t-1}} \cdot 100 = \frac{y_t - y_{t-1}}{y_{t-1}} \cdot 100$$

Уколико нам је потребна информација о односу оствареног промета текућег периода и истог периода претходне године користимо годишње стопе раста. Годишње стопе промјене израчунавају се формулом:

$$s_t = \frac{\Delta y_t}{y_{t-4}} \cdot 100 = \frac{y_t - y_{t-4}}{y_{t-4}} \cdot 100$$

Резултати истраживања дистрибутивне трговине изражени су у номиналним вриједностима, што значи да су индекси и стопе раста исказани у текућим цијенама, неприлагођеним за утицај инфлације.

4.5.1. „Backcasting“

Са циљем развоја статистичког система Босне и Херцеговине, подржан кроз IPA 2008 Twinning пројекат, све три статистичке институције БиХ од првог квартала 2013. године спроводе редизајнирано квартално истраживање дистрибутивне трговине на основу јединствене методологије која је хармонизирана са ЕУ регулативом за краткорочне пословне статистике.

За истраживања која се спроводе на бази узорка, значајне промјене у методологији (обухват, промјена класификације, метода процјене итд.) могу изазвати велика одступања у добивеним подацима и видљиве прекиде серија. Међутим, те промјене нису одраз стварних промјена у посматраној популацији већ су резултат кориштених метода процјене, дизајна узорка, обухвата и слично.

У случају овако значајних методолошких промјена које узрокују велика одступања вриједности процијењених тотала, постоји потреба да се изврши „backcasting“- прерачунавање историјске серије како би се избјегао прекид те задржала досљедност и континуитет расположиве серије података. Један од начина рјешавања овог проблема јесте да се уради поновна процјена податка за претходне године. Прерачун се може урадити методом преклапања („**overlapping**“) или кориштењем методе „**matched sampling**“.

Први корак био је прерачун историјске серије података према новој класификацији дјелатности – КД БиХ 2010, кориштењем табеле веза између КД БиХ 2006 и КД БиХ 2010. Затим је извршено агрегирање података на заданим нивоима стратума дјелатности те су израчунате кварталне стопе раста за период 2006 - 2012. године.

Метод преклапања („**overlapping**“) значи да су подаци о промету за четврти (IV) квартал 2012. прикупљени од истих пословних субјеката који су и у узорку за 2013. годину. На овај начин се може извршити процјена података за посљедњи квартал 2012. кориштењем пондера из новог узорка (за 2013.) тако да је нова процјена за IV квартал 2012. упоредива са добивеним подацима за I квартал 2013. године.

Уколико се не може користити метод преклапања, други начин за прерачунавање серије података је да се примијени метод „**matched sampling**“ што подразумева да се прво уради процјена података за I квартал 2013. године (на нивоу захтјеваних агрегата), те да се идентификују предузећа која су била у одговору у оба периода посматрања, тј. у IV кварталу 2012. и I кварталу 2013. На основу јединица подударности („**matching units**“), рачунају се нови пондери на нивоу стратума и ради процјена за оба периода која су међусобно упоредива (могу се компарирати). Добивене вриједности су подцијењене, на исти начин, тако да је утицај на израчунате стопе раста скоро занемарив. Процијењене податке за IV квартал 2012. добивамо примјеном нових стопа раста на укупно процијењену вриједност за I квартал 2013. године.

Фазе спровођења поступка „backcastinga“:

1. историјска серија података је прерачуната према класификацији дјелатности – КД БиХ 2010;
2. остварени промет је исказан на нивоу стратума дјелатности како је дефинисано дизајном узорка дистрибутивне трговине за 2013.;
3. израчунате су кварталне стопе раста за период 2006 – 2012.;
4. нова серија података је добивена кориштењем метода „overlapping“ и „matched sampling“.

4.5.2. Календарско и сезонско прилагођавање изворних индекса

Индекси промета дистрибутивне трговине исказују се у три облика што је у складу са захтјевима Eurostata. Остале земље су прилагодили своје методологије, концепте, дефиниције и класификације, али и начин презентације индекса да би се омогућила међународна упоредивост добивених резултата. Статистичке институције у БиХ, уважавајући начин дисеминације података у ЕУ, индексе објављује у сљедећим облицима:

- изворни (неприлагођени) индекси,
- сезонски прилагођени индекси - десезонирани индекси (CA),
- календарски прилагођени индекси (WDA).

Изворни, номинални индекси промета за текући квартал се израчунавају у односу на просјек базне године (тренутно 2010.). Базна година се према EU-STS регулативи ревидира сваких пет година (година која завршава цифром 0 или 5).

Индекси промета се, осим у односу на базну годину, рачунају и у односу на исти квартал претходне године (календарски прилагођени). Подаци који се пореде са истим периодом претходне године презентују се и тумаче у **календарски прилагођеној форми**. То значи да су подаци кориговани за број радних дана у мјесецу, утицај преступне године, утицај празника (државних и вјерских) итд. Уколико наведени календарски ефекти значајно утичу на посматрану временску серију, потребно је исте отклонити.

Подаци који се упоређују са подацима из претходног квартала презентују се и тумаче у **десезонираном** облику. На тај начин је из серије уклоњен утицај различитог броја календарских дана и утицај сезоне.

Календарско и сезонско подешавање врши се у Деметра апликацији (верзија 2.2) методом TRAMO-SEATS на серијама кварталних података и у складу са смјерницама **ESS** (*European Statistical System*). Додавањем нових кварталних опсервација у серији може довести до одређених промјена индекса за претходни период.

4.5.3. Метод подешавања (десезонирања) података

ЕУ регулатива из области краткорочних пословних статистика захтијева да се поред оригиналних (неприлагођених) серија, Eurostatu шаљу и календарски прилагођене серије. Достављање сезонски прилагођених серија није обавезно и спроводи се на добровољној бази, али Eurostat преферише да сезонско прилагођавање изврше националне статистичке институције.

У БиХ се сезонско и календарско прилагођавање података врши комбинацијом директног и индиректног метода. Директни метод прилагођавања подразумева да се сезонски прилагоде агрегиране серије, док се индиректним методом сезонски подешавају појединачне компоненте серија, а потом агрегирају на виши ниво. За серије код којих није утврђен значајан календарски ефекат, неприлагођене серије се шаљу као да су календарски прилагођене.

Препоручено је да се користи индиректни метод подешавања кад год је то могуће. То значи да се на ентитетском нивоу серије, које се састоје од најмање двије друге серије, индиректно прилагоде (уколико се дефинисани ниво публикавања серије састоји од више компоненти). Све остале серије се директно прилагођавају будући да се подешавање ради на агрегираном нивоу, а не за поједине компоненте. На нивоу БиХ се сва подешавања врше индиректним методом, сумирајући претходно сезонски и календарски прилагођене серије за ентитета и Брчко дистрикта.

У сљедећој табели приказани су нивои публикавања серија, као и кориштене методе прилагођавања:

Нивои објављивања	Нивои ентитета, Брчко дистрикт	Компоненте индиректне методе	Ниво БиХ	Компоненте индиректне методе
45	индиректни	45.1, 45.2, 45.3, 45.4	индиректни	Сума CA/WDA серија ентитета и Брчко дистрикта
45.1	директни		"-"	"-"
45.2	директни		"-"	"-"
45.3	директни		"-"	"-"
45.4	директни		"-"	"-"
46	индиректни	46.1, 46.2, 46.3, 46.4, 46.5, 46.6, 46.7, 46.9	"-"	"-"
46.1	директни		"-"	"-"
46.2	директни		"-"	"-"
46.3	директни		"-"	"-"
46.4	директни		"-"	"-"
46.5	директни		"-"	"-"
46.6	директни		"-"	"-"
46.7	директни		"-"	"-"
46.9	директни		"-"	"-"
47	индиректни	47.1, 47.2, 47.3, 47.4, 47.5, 47.6, 47.7, 47.8, 47.9	"-"	"-"
47.3	директни		"-"	"-"
47 - 47.3	индиректни	47, 47.3	"-"	"-"

4.6. Периодичност

Истраживање дистрибутивне трговине се спроводи у редовној кварталној динамици у складу са захтјевима EU-STS регулативе. Резултати истраживања се објављују након истека референтног периода, а према унапријед дефинисаним календаром публикавања. Рок за доставу података Eurostatu је 60 дана (t+60) од завршетка референтног периода за ниво детаља дефинисан параграфом 1, Анекса Д EU-STS регулативе.

4.7. Дисеминација података

Резултати истраживања дистрибутивне трговине изражавају се у облику индекса или израчунатих стопа раста у редовној кварталној периодици у форми саопштења за јавност на службеној web страници Агенције за статистику БиХ (www.bhas.ba) и web страницама ентитетских завода (www.fzs.ba, www.rzs.rs.ba). У претходном периоду пракса је била да се подаци прикупљају и дисеминирају у апсолутним вриједностима. Планирано је да расположиви подаци буду доступни и путем online базе података у виду предефинисаних табела са краткорочним индикаторима статистике дистрибутивне трговине.

4.8. Планиране промјене у методу израчунавања индикатора

У настојању да се што је могуће више поједностави процес прикупљања, обраде и публикавања података планиране су различите активности. Прије свега развој ИТ платформе која би извјештајним јединицама омогућила електронско попуњавање обрасца К КПС ТРГ 02 (CAWI metod – Computer Assisted Web Interviewing) чиме би се значајно олакшао процес прикупљања података. Такође, планирано је даље унапређење ИТ апликације у дијелу који се односи на контролу и едитовање података, која ће омогућити ефикаснији увид у податке и њихову обраду на нивоу основних варијабли (микро-editing), али и изведених података по различитим нивоима агрегације (макро-editing). Тиме би се смањио и евентуални број грешака насталих при уносу података те указало на могуће недоследности при анализи резултата.

Поред тога, планирано је да се побољша ажурност СПР-а, као и квалитет записа, посебно у сљедећим сегментима: шифра главне дјелатности предузећа и информације о секундарној дјелатности, ажурности расположивих података, укључивање података о предузетницима итд. Заједнички циљ статистичких институција у БиХ јесте да се испуне и остали захтјеви Eurostata како би БиХ постала равноправном чланицом европског статистичког система.

4.9. Ревизија података

Квартална саопштења дистрибутивне трговине садрже прелиминарне податке који се односе на претходни квартал. Прва редовна ревизија података подразумева да се при публикавању података за текући квартал ревидирају подаци објављени за претходни квартал (t-1) у складу са информацијама достављеним од стране извјештајне јединице, те је могуће да се подаци објављени након ревизије разликују од раније објављених, прелиминарних података.

У саопштењу је јасно назначено о којим се подацима ради, тако да корисници статистичких података могу правилно да их тумаче.

Друга редовна ревизија претходно публикованих података је годишња ревизија, која обухвата све настале промјене података достављене након прве ревизије, како би се обезбиједила тачност објављених података. Уколико се уводе нови статистички стандарди и концепти, врше измјене у методологији истраживања које значајно утичу на квалитет добивених резултата неопходно је извршити ревизију података. Тиме се обезбјеђује досљедност и упоредивост података ранијих историјских серија и нових серија података заснованих на примјени нових стандарда и методологије.

О наведеним измјенама података и разлозима корисници ће бити обавијештени на прикладан и транспарентан начин у редовним кварталним саопштењима и другим публикацијама за јавност као и на web страницама Агенције и ентитетских завода за статистику.

4.10. Заштита података

Индивидуални подаци које извјештајне јединице достављају надлежним статистичким институцијама представљају пословну тајну и користе се искључиво у статистичке сврхе. Приликом обављања својих задатака статистичке институције у БиХ дјелују у складу са сљедећим законским регулативама:

- Закон о статистици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 26/04 и 42/04);
- Закон о заштити личних података Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 32/01);
- Закон о статистици Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ”, број 63/03 и 9/09);
- Закон о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/01);
- Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03);
- Закон о слободи приступа информацијама у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске", број 20/01).

Наведена законска регулатива у БиХ је усаглашена у погледу заштите повјерљивих података. У наставку су наведени чланови Закону о статистици БиХ који третирају ову област:

Члан 19.

Повјерљиви подаци прикупљени у статистичке сврхе не смију се користити у друге сврхе, сем ако то није прописано другачије овим законом.

Члан 23.

Подаци који су прикупљени, обрађени и похрањени у сврху израде статистичких података Босне и Херцеговине сматрају се повјерљивим ако је путем тих података могуће непосредно или посредно идентификовати статистичке јединице, чиме се откривају појединачни подаци.

- Статистичка јединица се непосредно идентификује путем назива и адресе, односно путем званично додијељеног или општепознатог идентификационог броја.

- Посредна идентификација је могућност утврђивања идентитета статистичке јединице путем дедукције на основу података који нису наведени у ставу 2. овог члана. Како би се утврдило да ли се статистичка јединица може посредно идентификовати, узео се у обзир све мјере које се на разуман начин могу користити да би се идентификовала поменута статистичка јединица.

Члан 26.

Статистички подаци Босне и Херцеговине се не смију достављати корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Групе се састоје од најмање три јединице, а удио једне јединице у групи не смије прећи 85%.

4.11. Међународна упоредивост података

Захваљујући усаглашености дефиниција основних СТС варијабли и кориштене методологије са захтјевима Eurostata из области краткорочних пословних индикатора, омогућена је упоредивост података са подацима земаља ЕУ. Примјеном нове класификације дјелатности КД БиХ 2010 процес усаглашавања је настављен, али се и даље поштивају националне потребе и ограничења настала приликом прикупљања, обраде и објављивања података. Планирана је редовна квартална трансмисија резултата истраживања дистрибутивне трговине Eurostatu од 2015. године.

5. ПРИЛОЗИ

Прилог 1. Образац К КПС ТРГ 02⁷

BOSNA I HERCEGOVINA
AGENCIJA ZA STATISTIKU
BOSNE I HERCEGOVINE
PODRUŽNICA/EKSPOZITURA BRČKO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ЕКСПОЗИТУРА БРЧКО

К КПС ТРГ 02
3 | 2 | 0 | 3 | 0

Закон о Статистици БиХ
"Службени гласник БиХ", бр. 26/04 и 42/04

76100 BRČKO MIROSLAVA KRLEŽE BR. 1 Tel/Fax: +387 49 231 771, 231 770, 218 952 e-mail: statbd@bdc.entrail.net
76100 БРЧКО МИРОСЛАВА КРЛЕЖЕ БР. 1 Тел/Факс: +387 49 231 771, 231 770, 218 952 e-mail: statbd@bdc.entrail.net

КВАРТАЛНИ ИЗВЈЕШТАЈ ДИСТРИБУТИВНЕ ТРГОВИНЕ

ГОДИНА

2 | 1 | 3

КВАРТАЛ

□

Обавеза подношења извјештаја заснива се на члану 8. параграф 2. е) Закона о статистици БиХ "Службени гласник БиХ", бр. 26/04 и 42/04. Одбијање давања података, давање непотпуних и нетачних података или недавање података у прописаном садржају и року повлачи казнене одредбе из чл. 31. и 32. Закона о статистици БиХ. Обавеза статистичких институција за заштиту достављених повјерљивих података заснива се на члану 19, став 3 и став 6 наведеног Закона. Податке прикупљене у статистичке сврхе, статистичке институције не смију користити за друге намене и објављивати као појединачне.

Приказују се подаци за посматрани квартал. Треба уписати збирне податке за предузеће укључујући и податке за све локалне јединице које су у саставу предузећа. Уколико не располагете евиденцијама на основу којих можете попунити податке у извјештају, потребно је да извршите додатне обрачуне или да урадите најбоље могуће процјене.

Молимо да прије попуњавања извјештаја прочитате Упутство

ПОДАЦИ О ПРЕДУЗЕЋУ ЗА КОЈЕ СЕ ПОДНОСИ ИЗВЈЕШТАЈ

- 1) Назив предузећа _____
- 2) Идентификациони број предузећа _____
- 3) Адреса _____
- 4) Дјелатност по КД БиХ 2010 _____
- лифра општине _____
- шифра дјелатности _____

Табела 1. Подаци о промету и ПДВ-у

С 1	Назив ставке	Статистичка шифра	Укупна вриједност без ПДВ-а, у КМ	Износ ПДВ-а, у КМ
1	Промет из трговинских дјелатности (2 + 3 + 4)	11100		
2	Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима; поправка	11110		
3	Трговина на велико, сем трговине моторним возилима и мотоциклима	11120		
4	Трговина на мало, сем трговине моторним возилима и мотоциклима	11130		
5	Промет од осталих дјелатности	11200		
6	Укупан промет (1 + 5)	11000		

Табела 2. Број запослених лица, квартални просјек

С 2	Назив ставке	Статистичка шифра	Број
1	Број за послених лица у трговинским дјелатностима (2 + 3 + 4)	21100	
2	Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима; поправка	21110	
3	Трговина на велико, сем трговине моторним возилима и мотоциклима	21120	
4	Трговина на мало, сем трговине моторним возилима и мотоциклима	21130	
5	Број за послених лица у осталим дјелатностима (не трговинским)	21200	
6	Укупан број за послених (1+5)	21000	

Табела 3. Одрађени радни часови, плате и накнаде

С 3	Назив ставке	Статистичка шифра	Податак
1	Укупан број одрађених часова у кварталу	30000	
2	Плате и накнаде запосленика (без доприноса на терет послодавца), у КМ	23000	

Табела 4. Залихе

С 4	Назив ставке	Статистичка шифра	Вриједност, у КМ
1	Залихе сировина и материјал	на почетку квартала	41101
2		на крају квартала	41102
3	Залихе трговачке робе	на почетку квартала	41201
4		на крају квартала	41202
5	Стање залиха, укупно	на почетку квартала (1 + 3)	41001
6		на крају квартала (2 + 4)	41002

⁷ Садржај на Обрацима ентитетских статистичких институција је исти, с тим да је распоред табела другачији

Табела 5. Бруто инвестиције у стална средства

С5	Назив ставке	Статистичка шифра	Вриједност, у КМ
1	Укупне инвестиције у стална средства у кварталу	50000	

Табела 6. Расподјела промета у трговини на мало по робним групама (БХ КППД 2010/ЕУ СОICOP)
Укупно остварени промет у трговини на мало исказан у табели 1. ставка 4, рашчлањен по наведеним робним групама

С6	Назив ставке	Статистичка шифра	Вриједност промета без ПДВ-а, у КМ
1	Укупан промет у трговини на мало, (збир једнак ставци 4 у табели 1.)	47	
2	Трговине на мало воћем, поврћем, месом, рибама, пекарским и млијечним производима те јајима (збир од 3 - 11)	47.00.1	
3	Трговина на мало свјежим воћем и поврћем	47.00.11	
4	Трговина на мало прерађеним воћем и поврћем	47.00.12	
5	Трговина на мало свјежим месом	47.00.13	
6	Трговина на мало месним производима	47.00.14	
7	Трговина на мало рибом, љускарима и мекушцима	47.00.15	
8	Трговина на мало пекарским производима	47.00.16	
9	Трговина на мало слаткишима	47.00.17	
10	Трговина на мало млијечним производима	47.00.18	
11	Трговина на мало јајима	47.00.19	
12	Трговина на мало осталом храном, пићима и дуванским производима (збир од 13 - 20)	47.00.2	
13	Трговина на мало кафом, чајем, какаом и зачинима	47.00.21	
14	Трговина на мало јестивим уљима и мастима	47.00.22	
15	Трговина на мало хомогенизованом и дијеталном храном	47.00.23	
16	Трговина на мало осталим прехранбеним производима, д. н.	47.00.24	
17	Трговина на мало алкохолним пићима	47.00.25	
18	Трговина на мало минералном изворском водом	47.00.28	
19	Трговина на мало осталим пићима	47.00.26	
20	Трговина на мало дуванским производима	47.00.27	
21	Трговина на мало информационом и комуникационом опремом (збир од 22- 24)	47.00.3	
22	Трговина на мало рачунарима, периферном и програмском опремом (софтвером)	47.00.31	
23	Трговина на мало телекомуникационом опремом	47.00.32	
24	Трговина на мало аудио и видео опремом	47.00.33	
25	Трговина на мало грађевинским материјалом и металном робом (збир од 26 - 33)	47.00.4	
26	Трговина на мало металном робом	47.00.41	
27	Трговина на мало бојама и лаковима	47.00.42	
28	Трговина на мало равним стаклом	47.00.43	
29	Трговина на мало вртларским машинама	47.00.44	
30	Трговина на мало водоинсталатерском опремом и опремом за гријање	47.00.45	
31	Трговина на мало санитарном опремом	47.00.46	
32	Трговина на мало алатима	47.00.47	
33	Трговина на мало грађевинским материјалом, д. н.	47.00.49	
34	Трговина на мало производима за домаћинство (збир од 35 - 43)	47.00.5	
35	Трговина на мало текстилом	47.00.51	
36	Трговина на мало завјесама	47.00.52	
37	Трговина на мало зидним тапетама, подним облогама и теписима	47.00.53	
38	Трговина на мало електричним кућним апаратима	47.00.54	
39	Трговина на мало намјештајем	47.00.55	
40	Трговина на мало опремом за расвјету	47.00.56	
41	Трговина на мало производима од дрва, плута и трске	47.00.57	
42	Трговина на мало музичким инструментима и партитуре	47.00.58	
43	Трговина на мало грнчаријом, стакленим производима, порцуланом, лонцима, прибором за јело, неелектричним апаратима, производима и опремом, д. н.	47.00.59	

С 6	Назив ставке	Статистичка шифра	Вриједност промета без ПДВ-а, у КМ
44	Трговина на мало производима за културну и рекреацију (збир од 45 - 53)	47.00.6	
45	Трговина на мало књигама	47.00.61	
46	Трговина на мало новинама и часописима	47.00.62	
47	Трговина на мало прибором за писање	47.00.63	
48	Трговина на мало музичким и видео снимкама (укључујући и празне ЦД и касете)	47.00.64	
49	Трговина на мало спортском опремом	47.00.65	
50	Трговина на мало опремом за камповање	47.00.66	
51	Трговина на мало играма и играчкама	47.00.67	
52	Трговина на мало поштанским маркама и кованацама	47.00.68	
53	Трговина на мало сувенирима и умјетнинама (искључујући антиквитете)	47.00.69	
54	Трговина на мало одјећом, фармацеутским, медицинским и тоалетним производима, цвијећем, садницама, кућним љубимцима и храном за кућне љубимце (збир од 55 - 63)	47.00.7	
55	Трговина на мало одјећом	47.00.71	
56	Трговина на мало обућом	47.00.72	
57	Трговина на мало кожним производима и путном опремом	47.00.73	
58	Трговина на мало фармацеутским производима	47.00.74	
59	Трговина на мало медицинским и ортопедским производима	47.00.75	
60	Трговина на мало козметичким и тоалетним производима	47.00.76	
61	Трговина на мало цвијећем, садницама и сјеменејем	47.00.77	
62	Трговина на мало ђубривима и агро-хемијским производима	47.00.78	
63	Трговина на мало кућним љубимцима и храном за кућне љубимце	47.00.79	
64	Трговина на мало моторним горивом (збир од 65 - 69)	47.00.8	
65	Трговине на мало моторним горивом	47.00.81	
66	Трговина на мало часописима и накитом	47.00.82	
67	Трговина на мало фотографском, оптичком и прецизном опремом, услуге оптичара	47.00.83	
68	Трговина на мало производима за чишћење	47.00.84	
69	Трговина на мало лож уљем, боцама за гас, угљем и дрвом	47.00.85	
70	Трговина на мало осталим новим производима (збир од 71 - 74)	47.00.80	
71	Трговина на мало осталим непрехрамбеним производима, д. н.	47.00.86	
72	Трговина на мало житарицама, уљарицама, пољопривредним сјеменејем и сточном храном	47.00.87	
73	Трговина на мало машинама и опремом, д. н.	47.00.88	
74	Трговина на мало непрехрамбеним и непотрошачким производима, д. н.	47.00.89	
75	Трговина на мало кориштеним производима (збир од 76 - 78)	47.00.9	
76	Трговина на мало антиквитетима	47.00.91	
77	Трговина на мало кориштеним књигама	47.00.92	
78	Трговина на мало осталим кориштеним производима	47.00.99	

Табела 7. Мјерење оптерећености код попуњавања извјештаја

С7	Назив ставке	Статистичка шифра	Број
1	Вријеме потребно за попуњавање извјештаја, у минутама	60000	

Простор за коментар (молимо наведите објашњење за сва већа одступања у подацима у односу на предходно извјештавање):

Извјештај попунио: _____ (уписати име и презиме) Тел./Факс: _____ М.П. _____ Е-mail: _____ Датум: _____	Извјештај одобрило одговорно лице: _____
--	---

Прилог 2: Извод из Класификације дјелатности, КД БиХ 2010 (подручје G)

Ознака	Дјелатност КД БиХ 2010
G	Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала
45	Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, поправка моторних возила и мотоцикала
45.1	Трговина моторним возилима
45.2	Одржавање и поправка моторних возила
45.3	Трговина дијеловима и прибором за моторна возила
45.4	Трговина мотоциклима, дијеловима и прибором за мотоцикла те одржавање и поправка мотоцикала
46	Трговина на велико, сем трговине моторним возилима и мотоциклима
46.1	Трговина на велико уз наканду или на основу уговора
46.2	Трговина на велико пољопривредним сировинама и живим животињама
46.3	Трговина на велико храном, пићем и дуванским производима
46.4	Трговина на велико производима за домаћинство
46.5	Трговина на велико информационо-комуникационом опремом
46.6	Трговина на велико машинама, опремом и прибором
46.7	Остала специјализована трговина на велико
46.9	Неспецијализована трговина на велико
47	Трговина на мало, сем трговине моторним возилима и мотоциклима
47.1	Трговина на мало у неспецијализованим продавницама
47.2	Трговина на мало храном, пићима и дуванским производима у специјализованим продавницама
47.3	Трговина на мало моторним горивима у специјализованим продавницама
47.4	Трговина на мало информационо-комуникационом опремом у специјализованим продавницама
47.5	Трговина на мало осталом опремом за домаћинство у специјализованим продавницама
47.6	Трговина на мало производима за културу и рекреацију у специјализованим продавницама
47.7	Трговина на мало осталом робом у специјализованим продавницама
47.8	Трговина на мало на штандовима и пијацама
47.9	Трговина на мало изван продавница, штандова и пијаца

Прилог 3. Превод Анекса Д (Остале услуге) Уредбе Савјета (ЕУ) о краткорочним пословним статистикама бр. 1165/98

АНЕКС Д Остале услуге

(а) Обухват

Овај Анекс се примјењује на све дјелатности наведене у областима 45 и 46, те у подручјима од Н до N, Р до S NACE-a Rev 2.

(б) Јединица посматрања

1. Јединица посматрања за све варијабле у овом Анексу је предузеће.
2. О употреби других јединица посматрања може одлучити Комисија. Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, бит ће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18(3).

(в) Попис варијабли

1. Статистике у овом Анексу обухватају сљедеће варијабле:

Варијабла	Назив
120	Промет
210	Број запослених
220	Радни часови
230	Бруто плате и накнаде
310	Цијене outputa

2. Почевши од првог референтног периода, информације о броју запослених лица (варијабла 210) процјењују се према броју запосленика (варијабла 211). Ова процјена допуштена је за период од пет година од датума ступања на снагу ове Уредбе. Период треба бити продужен за највише пет наредних година, сем ако Комисија не одлучи другачије. Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, бит ће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18(3).
3. Варијабла цијене outputa (варијабла 310) обухвата услуге пружене клијентима који су предузећа или лица које представљају предузећа.
4. Државе чланице требају спровести студије које је успоставила Комисија и покренула у договору са државама чланицама. Студије треба провести узимајући у обзир користи од прикупљања података у односу на трошкове прикупљања и оптерећења предузећа како би се:
 - а) процијенила изведивост доставе кварталне варијабле часова рада (варијабла 220) за остале услуге;

- б) процијенила изведивост доставе кварталне варијабле бруто плате и наднице (варијабла 230) за остале услуге;
- в) утврдила прикладна методологија за прикупљање података и израчунавање индекса;
- г) дефинисао одговарајући ниво рашчлањености. Подаци се требају разврстати према економским дјелатностима дефинисаним према подручјима NACE Rev. 2 и даљој дисагрегацији до нивоа разреда (двоцифрена ознака) или груписаних разреда Nace Rev. 2.

Државе чланице требају поднијети Комисији извјештај о резултатима спроведених студија најкасније до 11. августа 2007.

Комисија треба најкасније до 11. августа 2008. одлучити да ли ће се позвати на члан 17 (б) како би обухватила варијаблу часова рада (варијабла 220) и варијаблу бруто плате и накнаде (варијабла 230) у односу на базну 2010. годину. Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, бит ће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18(3).

(г) Облик

1. Све варијабле требају бити достављене у неприлагођеном облику, ако су расположиве.
2. Варијабла промет (варијабла 120) се такође треба доставити у календарски прилагођеној форми. Уколико и друге варијабле показују календарске ефекте, државе чланице могу и те варијабле доставити у календарски прилагођеној форми. Попис варијабли које се требају доставити у календарски прилагођеној форми може бити измијењен од стране Комисије. Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, бит ће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18 (3).
3. Надаље државе чланице могу доставити десезониране варијабле, као и варијабле у облику тренд-циклуса. Само ако подаци не буду достављени у овим облицима, Комисија (Eurostat) може да изврши сезонски прилагођавање и тренд-циклус серије за ове варијабле.
4. Варијабла цијена outputa (варијабла 310) треба се доставити у облику индекса. Све остале варијабле могу се доставити у облику индекса или као апсолутне вриједности.

(д) Референтни период

Референтни период за све варијабле у овом анексу јесте квартал.

Државе чланице требају спровести студије успостављене од стране Комисије и покренуте у договору са државама чланицама. Студије треба спровести узимајући у обзир користи редуцирања референтног периода везано уз трошкове прикупљања и оптерећења предузећа како би се постигла изведивост редуцирања референтног периода варијабле промет (варијабла 120) са квартала на мјесец.

Државе чланице требају послати извјештај о резултатима студија Комисији до 11. августа 2007. године.

У складу са поступком наведеним у члану 18. Комисија треба до 11. августа 2008. одлучити да ли ће се позвати на члан 17.(д) везано уз ревизију учесталости компилирања варијабле Промет.

(ђ) Ниво рашчлањености

1. Варијаблу промет (варијабла 120) треба достављати према сљедећим агрегатима NACE-a Rev.2:

46 на троцифреном нивоу;

45, 45.2, 49, 50, 51, 52, 53, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 71, 73, 74, 78, 79, 80, 81.2 и 82;

збир(45.1, 45.3 и 45.4);

збир (55 и 56);

збир (69 и 70.2).

2. Варијаблу број запослених (варијабла 210) треба достављати према сљедећим агрегатима NACE-a Rev. 2:

области 45, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 58, 59, 60, 61, 62 и 63;

збир (69, 70.2, 71, 73 и 74);

збир (55 и 56);

збир (78, 79, 80, 81.2 и 82).

Варијаблу радни часови (варијабла 220) и варијаблу бруто плате и накнаде (варијабла 230) треба достављати према сљедећим агрегатима NACE-a Rev. 2:

области 45 и 46;

подручја Н, I и J;

збир (69, 70.2, 71, 73 и 74);

збир(78, 79, 80, 81.2 и 82).

3. За области 45 и 46 NACE-a Rev. 2, варијаблу промет треба слати само на двоцифреном нивоу код оних држава чланица чији промет у тим областима у даној базној години чини мање од 4% од укупног износа Европске заједнице.
4. За подручја Н и J NACE-a Rev. 2, варијаблу број запослених (варијабла 210) треба достављати само на нивоу подручја код оних држава чланица чија укупна додана вриједност у подручјима Н и J NACE-a Rev. 2 у даној базној години чини мање од 4% од укупног износа Европске заједнице.
5. Варијаблу цијене outputa (варијабла 310) треба достављати према сљедећим агрегатима NACE-a Rev. 2:

49.4, 51, 52.1, 52.24, 53.1, 53.2, 61, 62, 63.1, 63.9, 71, 73, 78, 80 и 81.2

збир (50.1 и 50.2)

збир (69.1, 69.2 и 70.2).

подручје 78 NACE-a Rev. 2 обухвата укупну цијену нове радне снаге и особља.

6. Комисија може допунити листу дјелатности и агрегације најкасније до 11. августа 2008.
7. За подручје 63 NACE-a Rev. 2, варијаблу цијене outputa (varijabla 310) треба достављати само на двоцифреном нивоу код оних држава чланица чији промет у том подручју NACE-a Rev. 2 у даној базној години чини мање од 4% од укупног износа Европске заједнице.

(е) Рокови за слање података

Варијабле треба доставити након завршетка референтног периода, унутар следећих рокова:

Варијабла	Рокови
120	2 мјесеца
210	2 мјесеца
220	3 мјесеца
230	3 мјесеца
310	3 мјесеца

(ж) Пилот студије

Приоритети за пробне студије су следећи:

1. прикупити информације о платама и надницама;
2. прикупити информације о дефлаторима;
3. процијенити изведивост и важност прикупљања података о:
 - а) управљачким дјелатностима holding компанија NACE-a Rev. 2, гране 64.2 и 70.1;
 - б) некретнинама NACE-a Rev. 2, подручје 68;
 - в) истраживању и развоју NACE Rev 2, област 72;
 - г) дјелатности изнајмљивања NACE-a Rev. 2, област 77
 - д) NACE Rev. 2, подручја K, P, Q, R и S.
4. направити детаљнију подјелу;
5. процијенити могућност ранијег слања података;
6. прикупити информације о броју запослених;
7. користити јединицу према дјелатности као извјештајну јединицу;
8. прикупити краткорочне информације о новонасталим предузећима и предузећима која су престала са радом.

(з) Први референтни период

Први референтни период за које треба доставити све варијабле јесте први квартал 1998.

Први референтни период за слање варијабле цијена outputa (варијабла 310) јесте најкасније први квартал 2006. Одгода сљедећих година може се допустити за први референтни период у складу са поступком из члана 18. (2), под условом да се примјењује базна година 2006.

Први референтни период за које све варијабле треба доставити по NACE-у Rev. 2 јесте први квартал 2009.

Први референтни период за који варијабле радни часови (варијабла 220) и бруто плате и накнаде (варијабла 230) није каснији од првог квартала 2010 са ефектима увођења базне године 2010 у 2013.

(и) Транзицијски период

Транзицијски период који завршава најкасније до 11. августа 2008. може се допустити за варијаблу 310 у складу с поступком из члана 18 (2). Продужење транзицијског периода за једну годину може се допустити за примјену варијабле 310 за области 52, 69, 70, 71, 73, 78, 80 и 81 NACE Rev. 2, у складу са поступком из члана 18 (2). Поред ових транзицијских периода, може се допустити продужење овог периода за једну годину у складу са поступком из члана 18. оним државама чланицама чији промет у дјелатностима NACE-а Rev. 2, које се спомињу у наслову (а) Обухват у даној базној години чини мање од 1% од укупног износа Европске заједнице.